

**ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ІІ. МЕЧНИКОВА
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Колесник О.О

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 072 ФІНАНСИ,
БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ
для студентів денного та заочного відділень
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Одеса – 2021

УДК 336.71
К60

*Рекомендоване до друку:
вченої ради економіко-правового факультету
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
Протокол № 7 від 27 травня 2021 р.*

Рецензенти:

Кусик Н.Л. – канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування ЕПФ ОНУ імені І.І. Мечникова;

Бутенко В.В. – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, ЕПФ, ОНУ імені І.І. Мечникова.

К60 Колесник О.О. Методичні рекомендації для вивчення навчальної дисципліни «Банківська система» зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування для студентів денної та заочної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти. Одеса: ФОП Бондаренко, 2021. 40 с.

Методичні рекомендації для вивчення навчальної дисципліни «Банківська система» для студентів денної форми навчання зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування сприятимуть ґрунтовному вивченню нормативно – правових актів, щорічних статистичних видань, спеціальних наукових видань, у яких розглядаються теоретичні та практичні аспекти вирішення актуальних проблем розвитку банківської системи в сучасних умовах.

УДК 336.76

© Колесник О.О., 2021

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКА СИСТЕМА»	5
СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ	6
ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ, ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ	7
ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКА СИСТЕМА»	28
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ «БАНКІВСЬКА СИСТЕМА»	32

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Ефективне функціонування національної економіки, її розвиток разом із постійним зростанням добробуту населення неможливі без вирішення завдань забезпечення ефективного функціонування банківської системи та її основних елементів – банків. Виступаючи невід'ємною складовою частиною фінансової системи, банки становлять економічні установи зі складною багаторівневою організаційною та фінансовою структурою, що виконують специфічні функції в економіці. Їхнє успішне функціонування визначено впливом макроекономічних факторів та особливостями управління кожним із них.

Професійно володіти питаннями діяльності та функціонування грошового ринку і, зокрема, банків мусить спеціаліст, який причетний до прийняття економічних рішень у будь-якій сфері господарювання.

Навчальна дисципліна «Банківська система» має економічний, організаційний та науковий аспекти. Наголос при вивченні дисципліни робиться переважно на вивченні фінансових та кредитних питань, які становлять основи грошово-кредитної політики. Знання цих основ дозволить студентам в подальшому кваліфіковано орієнтуватись в особливостях тих чи інших економічних процесів в галузі грошово-кредитної політики, приймати необхідні рішення в процесі роботи комерційних банків, забезпечуючи при цьому найвищу ефективність управління кредитно-фінансових інститутів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Банківська система» є економічні відносини між центральним та комерційними банками, що зумовлюють специфіку функціонування банківської системи окремої держави.

Закріплення та поглиблення теоретичних основ навчальної дисципліни «Банківська система» здійснюється за допомогою самостійної підготовки студентів та розв'язання практичних завдань.

Процес вивчення дисципліни пов'язаний з формування у студентів наступних компетентностей:

1) Інтегральна компетентність:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

2) Загальні компетентності:

ЗК01 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК03 Здатність планувати та управляти часом.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК10. Здатність працювати у команді.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК12 Здатність працювати автономно.

ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

3) Спеціальні фахові компетентності:

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку

4) Програмними результатами навчання є наступні:

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

Самостійна робота студентів це метод репродуктивного навчання, що забезпечує зв'язок теорії і практики, сприяючий виробленню у студентів умінь і навичок застосування знань, отриманих на лекції і в ході самостійної роботи. Самостійна робота спрямована на формування самостійності студентів, що здійснюється за умов запровадження відповідної системи організації всіх видів навчальних занять. Вона необхідна для формування у студентів уміння систематизувати, закріплювати, розширювати і поглиблювати знання.

Головна мета самостійних занять з навчальної дисципліни «Банківська система» уміння орієнтуватись у специфічних особливостях банківської діяльності, користуватись науковою літературою, проводити галузеві дослідження, грамотно писати наукові праці, складати тексти виступів, доповідей тощо. Одним із головних завдань вищої школи є розвиток пізнавальної активності студентів, виховання у них вимогливості до себе, бажання і потреби працювати творчо, постійно поповнювати і удосконалювати свої знання. Вміння самостійно засвоювати і творчо застосовувати знання на практиці є важливим показником загальної і професійної підготовки випускників вищої школи.

Метою навчальної дисципліни «Банківська система» є обґрунтування та ознайомлення з теоретичними основами організації та функціонування сучасного банку, вивчення організації, управління та методології проведення операцій комерційних банків, їх взаємозв'язки та інформаційне забезпечення, вміння використовувати теоретичні знання для розуміння функціонування комерційних банків та всієї кредитно-банківської системи, здобути практичні знання щодо аналізу діяльності кредитно-фінансових установ.

Завданням є надання майбутнім фахівцям знання щодо діяльності банківських установ в Україні, вивчення фінансових та кредитних питань, які становлять основи грошово-кредитної політики. Знання цих основ дозволить студентам в подальшому кваліфіковано орієнтуватись в особливостях тих чи інших економічних процесів в галузі грошово-кредитної політики, приймати необхідні рішення в процесі роботи комерційних банків, забезпечуючи при цьому найвищу ефективність управління кредитно-фінансових інститутів.

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«БАНКІВСЬКА СИСТЕМА»**

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	сп		л	п/с	лаб	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Сутність, функції і види банківських систем										
Тема 1. Банківська система : сутність, функції, роль у фінансовій системі держави	12	4	2		5	16	0,5	0,5		15
Тема 2. Типологія та моделі сучасних банківських систем	10	2	2		5	16	0,5	0,5		15
Тема 3. Роль центральних банків в економіці сучасної держави	9	2	2		5	17	1	1		15
Тема 4. Банківська система України: історичний аспект, характерні особливості	13	4	2		5	18	1	1		16
Разом за змістовим модулем 1	40	12	8		20	67	3	3		61
Змістовий модуль 2 Банківські системи світу										
Тема 5. Банківська система США	10	2	2		5	11	1	1		9
Тема 6. Банківська система Великобританії	10	2	2		5	11	1	1		9
Тема 7. Сучасна банківська система Франції	10	2	2		5	11	1	1		9
Тема 8. Банківська система Німеччини	10	2	2		5	10	0,5	0,5		9
Тема 9. Банківська система Японії	10	2	2		5	10	0,5	0,5		9
Тема 10. Банківська система Китаю	10	2	2		5	10	0,5	0,5		9
Тема 11. Банківська система у глобальній економіці: ризики та перспективи	16	4	2		4	8	0,5	0,5		7
Разом за змістовим модулем 2	64	16	14		34	71	5	5		61
ІНДЗ*	12					12				12
Проведення модульних контрольних робіт	4		4							
Підсумковий контроль - іспит	1					1				
Усього годин	120	28	26	-	66	150	8	8	-	134

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	Зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії підсумкового оцінювання

Підсумковим контролем з дисципліни є екзамен.

Мінімальна кількість балів, що зараховується як позитивний результат, дорівнює 60 (за 100-бальною шкалою).

Бали розподіляються наступним чином: 60 балів – теоретична частина та 40 балів – практична.

Теоретична частина містить 3 питання рівної складності, практична – 1 питання. За бездоганну відповідь на кожне теоретичне питання студент отримує – 20 балів. При цьому відповідь вважається бездоганною, якщо студент повністю розкрив суть питання, послідовно і логічно його доповів, навів приклади, проілюстрував відповідь необхідною і достатньою кількістю записів, графіків, формул; зробив посилання на відповідні літературні джерела.

За бездоганне виконання завдання практичної частини студент отримує – 40 балів. Кожне завдання практичної частини заліку вважається виконаним бездоганно, якщо при його розв'язанні отримана правильна відповідь, послідовно і логічно викладено рішення, зроблені всі необхідні розрахунки, таблиці, графіки.

Залік враховується не складеним, якщо студент отримав незадовільну оцінку.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ, ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА І ВИДИ БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ

Тема 1. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА В ЕКОНОМІЦІ ДЕРЖАВИ

Лекція – 2 години

Об'єктивні передумови виникнення та розвитку банків та банківських систем. Кредит як основна передумова виникнення банків. Перші банки та банківські операції. Різноманітність банків та їхня класифікація. Розвиток банківських систем в умовах еволюції ринкової економіки. Законодавчі основи регулювання діяльності банківських систем. Зв'язок банківським систем із елементами фінансового ринку

Практичне заняття – 2 години

I ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ

II ТЕМИ ДЛЯ РЕФЕРАТІВ:

1. Державні банки. Міжнародний досвід їх функціонування.
2. Кооперативні банки. Міжнародний досвід їх функціонування.
3. Банки фермерського кредиту (сільськогосподарські, аграрні). Міжнародний досвід їх функціонування.
4. Транснаціональні банки (ТНБ) та їх діяльність на міжнародних фінансових ринках.

III ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Використовуючи дані офіційного сайту НБУ (<http://www.bank.gov.ua>), проаналізувати сучасний стан банківської системи. Для цього необхідно скласти таблицю (приклад наведено) з фактичними даними за три останні роки, яка вміщує наступні показники:

1. Кількість банків, які мають банківську ліцензію.
2. Кількість банків з іноземним капіталом.
3. Кількість державних банків.
4. Обсяг активів банків.
5. Обсяг капіталу банків.
6. Обсяг зобов'язань банків.
7. Обсяг чистого прибутку.

Розрахувати показники рентабельності активів і рентабельності капіталу банківської системи. Проаналізувати дані таблиці в динаміці (розрахувати абсолютне та відносне відхилення показників). Побудувати графіки для відображення динаміки показників (не менше трьох). Зробити розгорнуті висновки щодо стану банківської системи України за період аналізу.

Результати розрахунків та аналізу потрібно подати в табл. 1.

Таблиця 1

Показники аналізу стану банківської системи України

№ п/п	Показники	2019 р.	2020 р.	Абсолютні зміни		Відносні зміни (темпи приросту), %	
				2019 р.	2020 р.	2019 р.	2020 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Кількість банків, які мають банківську ліцензію						
2	Кількість банків з іноземним капіталом						
3	Кількість банків зі 100 % іноземним капіталом						
4	Обсяг активів, тис. грн						
5	Обсяг зобов'язань, тис. грн						
6	Обсяг капіталу, тис. грн						
7	Обсяг чистого прибутку, тис. грн						
8	Рентабельність активів, %						
9	Рентабельність капіталу, %						

Щоб полегшити та прискорити здійснення аналізу банківської діяльності, доцільно використовувати формули MS Excel. Для більш наочного відображення аналітичних даних доцільно скористатися функціями MS Excel із графічного подання такої інформації на діаграмах або гістограмах.

Microsoft Office Excel підтримує різні типи діаграм, допомагаючи відображати дані зрозумілим для конкретної аудиторії способом. У процесі створення або зміни наявної діаграми можна вибрати один із безлічі доступних типів діаграм.

Методичні рекомендації до виконання

Банківська діяльність становить набір посередницьких операцій на грошовому ринку, виконання яких дозволено законом лише під особливим наглядом держави спеціальними інституціями, які називають банками. **Банківська система** – це складова частина фінансової системи країни, що підпадає під загальну дію економічних законів, які діють у громадянському

суспільстві. Вона становить сукупність різних за організаційно-правовою формою та спеціалізацією національних банківських установ, що існують у межах єдиної фінансової системи та єдиного грошово-кредитного механізму в певний проміжок часу. Банківська система є цілісним механізмом, що взаємодіє з іншими системними структурами фінансового ринку, а також як його підсистема утворює більш загальне об'єднання – економічну систему загалом.

Умовами нормального функціонування банківської системи є:

1. достатня кількість у країні діючих банків і кредитних установ. Систему слід розглядати як таку, що постійно розвивається і кількісно та якісно змінюється;

2. відсутність у системі зайвих елементів, тобто банківських установ, які не приступили до виконання банківських операцій у встановлені терміни, не мають належним чином оформлених ліцензій на здійснення банківських операцій або утворені не відповідно до чинного законодавства;

3. наявність центрального банку, який виступає основним координатором кредитних інститутів і ефективно виконує функції управління грошово-кредитними та фінансовими процесами в економіці;

4. існування разом із центральним банком найрізноманітніших банків, які охоплюють усі сфери національної економіки й зовнішньоекономічні

5. зв'язки, здійснюють широкий діапазон банківських операцій і фінансових послуг для юридичних та фізичних осіб;

6. діяльність банків і кредитних установ, які не обмежуються акумуляцією й розподілом коштів підприємств, організацій, а сприяють накопиченню капіталу, активно втручаються в усі сфери економіки.

Банк – юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесено до Державного реєстру банків.

Банківська ліцензія – документ, який видає Національний банк України в установленому порядку, відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність», та на основі якого банки та філії іноземних банків мають право здійснювати банківську діяльність. Метою надання банківської ліцензії є нормативне регулювання банківської діяльності, підвищення надійності та стабільності банківської системи України й забезпечення захисту інтересів вкладників і кредиторів банків.

Банківська система України є дворівневою. Її верхній рівень представлено Національним банком України (НБУ), який є головним банківським інститутом держави та відповідає за управління всією грошово-кредитною системою. Нижній рівень – це банки різних форм власності, спеціалізації й територіального рівня: державні банки, спеціалізовані банки, універсальні банки, філії іноземних банків. Банківську діяльність в Україні здійснюють вітчизняні банки, банки з іноземним капіталом, банки зі 100 % іноземним капіталом.

Банк з іноземним капіталом – банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному іноземному інвестору, становить не менше ніж 10 %. Разом із поняттям «банк з іноземним капіталом» НБУ виокремлює поняття «**іноземний**

банк», головними ознаками якого є розташування центру ухвалення стратегічних рішень за кордоном і контроль за іноземними власниками.

Наявність в економіці будь-якої держави значних обсягів іноземного капіталу є ознакою макроекономічної стабільності, високого рівня довіри інвесторів до її законодавчої, виконавчої, судової гілок влади. Разом із тим, перспективи та наслідки функціонування іноземного капіталу у вітчизняному банківському секторі неоднозначні. Мета іноземних інвесторів – не підвищувати добробут населення країни об'єкта інвестицій, а максимізувати прибуток для своїх власників та акціонерів. До основних показників, які характеризують стан банківської системи, належать: розмір активів, капіталу, зобов'язань, чистого прибутку; рентабельність активів та капіталу банку.

Активи банку – ресурси банку та кошти, що класифікують за напрямками розміщення та використання, із метою отримання прибутку й підтримання ліквідності банку. Активи банку відображають в активі балансу банку та містять: кошти в касі банку, кошти на кореспондентських рахунках, кошти в резервних фондах банку, надані кредити юридичним і фізичним особам, надані міжбанківські кредити, державні облігації, цінні папери, вкладення у факторингові та лізингові операції, дебітори; кошти, вкладені у спільну господарську діяльність, та ін.

Пасиви банку – це джерела утворення коштів банку у вигляді власних, залучених і запозичених коштів для здійснення кредитних та інших активних операцій. Пасиви банку відображають у пасиві балансу банку та містять власний капітал та зобов'язання.

Капітал банку – кошти, спеціально створені фонди та резерви, які призначені для забезпечення фінансової стійкості, комерційної та господарської діяльності, відшкодування можливих збитків і перебувають у користуванні банку.

Зобов'язання банку – це заборгованість банку, яка виникла, унаслідок минулих подій, і погашення якої, як очікують, призведе до зменшення ресурсів банку, що втілюють у собі економічні вигоди. Зобов'язання банку стосуються коштів клієнтів та інших банків, тимчасово залучених у вигляді кредитів і депозитів за відповідну плату, та іншої кредиторської заборгованості банку, що утворюється у процесі його діяльності.

Метою аналізу прибутку та рентабельності банку є виявлення основного центру прибутковості банку та факторів, які впливають на збільшення величини прибутку й підвищення рентабельності банку на основі ефективного управління доходами та витратами.

Прибуток банку – перевищення доходів банку над витратами. Прибуток банку сформовано в результаті здійснення кредитних, розрахункових, грошових операцій та інших видів діяльності банку.

Доходи банку складено з: відсотків за надані кредити; відсотків, сплачених банками-кореспондентами; плати за розрахункове та касове обслуговування клієнтів; позитивної курсової різниці від операцій в іноземній валюті; доходів від операцій із цінними паперами; доходів від факторингових, лізингових, трастових операцій, інформаційних, консультаційних послуг;

відшкодування клієнтами поштових, телеграфних витрат; доходів від участі в діяльності інших організацій та ін.

Витрати банку складено з: виплати відсотків за пасивними операціями (за поточними та депозитними рахунками, облігаціями, депозитними сертифікатами); плати за кредитні ресурси, отримані від інших банків і від центрального банку; оплати послуг із кореспондентських відносин; комісії за операціями з іноземною валютою; витрат на інкасацію виручки; оплати послуг (обчислювальних центрів, аудиторських, поштових, телеграфних); витрат на підготовку та підвищення кваліфікації кадрів; витрат на рекламу; амортизаційних відрахувань основних фондів; витрат, пов'язаних із виготовленням і впровадженням платіжно-розрахункових документів; платежів зі страхування майна та діяльності банків; витрат на утримання апарату; інших витрат (збитків від списання безнадійної заборгованості клієнтів, штрафів, сплачених за порушення правил ведення операцій тощо).

Балансовий прибуток банку – це загальна сума прибутку від усіх видів діяльності банку, яку відображено в балансі.

Чистий прибуток банку – прибуток, що залишився після сплати податків. Його використовують для виплати дивідендів, формування резервного фонду, фонду розвитку, матеріального стимулювання.

Відносним показником економічної ефективності, який відображає рівень ефективності використання ресурсів і капіталу банку, є показник рентабельності. Основними показниками, що характеризують рентабельність банківської діяльності, є показники рентабельності активів (ROA – *Return on Assets*) та рентабельності капіталу (ROE – *Return on Equity*).

Рентабельність активів – показник рентабельності використання активів банку. Його розраховують як відношення чистого прибутку банку на звітну дату до вартості використовуваних банком активів за відповідний період і виражають у відсотках. Цей показник відображає внутрішню політику банку, професіоналізм його менеджерів, які підтримують оптимальну структуру активів і пасивів із позиції доходів і витрат. Тому у світовій практиці багато спеціалістів вважають показник ROA найкращим показником для оцінювання ефективності роботи менеджерів банку. Банк ефективно використовує наявні ресурси в тому разі, коли значення показника ROA не менше ніж 1 %.

Рентабельність капіталу – показник рентабельності використання капіталу банку. Його розраховують як відношення прибутку банку після оподаткування на звітну дату до вартості балансового капіталу за відповідний період і виражають у відсотках. Коефіцієнт ROE показує, скільки чистого прибутку припадає на 1 грн капіталу банку, і характеризує економічну віддачу капіталу. У світовій практиці норма прибутку на капітал (ROE) є основним показником ефективності діяльності банку. Банк працює ефективно в тому разі, коли значення показника ROE не менше ніж 15 %.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 5, 6, 10.

Додаткова: 1, 2, 6, 7, 12-24.

Тема 2. ЕВОЛЮЦІЯ БАНКІВСЬКИХ СИТЕМ

Лекція – 2 години

Трансформація банківських систем – важливий етап їхньої еволюції та ефективного функціонування. Складові елементи банківських систем. Моделі організаційної будови банківських систем розвинених країн, що визначаються різноманітністю виконуваних функцій елементами банківської системи. Нова модель банківської системи Європейського союзу. Вплив банківських систем на темпи та пропорції економічного розвитку.

Практичне заняття – 2 години

I. ПЕРЕВІРКА ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ

II. ТЕМИ ДЛЯ РЕФЕРАТІВ:

1. Функції складових елементів банківської системи на прикладі будь-якої банківської системи світу.
2. Особливості становлення та розвитку банківських систем у країнах Східної Європи.
3. Історичний розвиток Європейської банківської системи.
4. Складові елементи Європейської банківської системи.
5. Європейський центральний банк як центральний орган Європейської системи центральних банків.
6. Основні завдання Європейської системи центральних банків.

III ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ :

Використовуючи репозитарій бібліотеки ОНУ ім. Мечникова І.І. та інтернет-ресурси, зробити доповідь-презентацію на тему «Найстаріші банки світу».

Методичні рекомендації щодо виконання завдання

Презентація має складатися з таких слайдів, як: титульний слайд, слайди основного змісту, заключний слайд.

У процесі створення нової презентації та нового слайда, переважно, першим слайдом презентації є титульний слайд. Оформлення першого слайда має особливий вигляд. Не слід перевантажувати його деталями, головне – передати мету презентації. Фон слайдів основного змісту може відрізнятися від фону титульного слайда. Презентацію можна створити декількома способами. Під час запуску *PowerPoint* у правій частині екрана, в області завдань, з'являється діалогове вікно, у якому можна вибрати спосіб створення презентації.

Використання майстра автозмісту – це найпростіший і найшвидший спосіб створення нової презентації. Майстра автозмісту можна буде запустити

прямо зі стартового діалогового вікна *PowerPoint*. У результаті роботи майстра автозмісту на екрані послідовно будуть з'являтися шість діалогових вікон, у яких можна задати основні характеристики своєї презентації. На основі отриманих відповідей створюють презентацію необхідного змісту й дизайну. Можна використовувати її для подальшої роботи або приступити до самостійного створення нових слайдів. Незалежно від того наскільки ретельно сплановано презентацію, до неї можна вносити будь-які зміни й корективи. Презентацію можна доопрацювати – відредагувати, розширити та додати інформаційного матеріалу.

Можна створити презентацію на основі шаблону, що визначає дизайн (але не зміст) презентації. Шаблон презентації надає зразки різних типів презентації з готовою структурою, оформленням і змістом. Користувач вибирає стандартні типи презентації та пристосовує їх, відповідно до своїх інтересів. Шаблони дизайну допомагають дотримувати в усьому наборі слайдів послідовного оформлення й палітри кольорів. Також можна відкрити наявну презентацію й на її базі створити нову презентацію.

Крім того, можна створити нову презентацію без розмічення слайда, тобто презентацію на базі порожніх слайдів, або застосувати розмічення слайда до порожніх слайдів (макети тексту, макети змісту, макети тексту та змісту або інші макети).

Для того щоб приступити до створення нової презентації, використовуючи шаблон оформлення, необхідно виконати такі дії.

1. Виконати команди меню «Файл» – «Створити», унаслідок чого в області завдань з'являється панель «Создание презентации».

2. На цій панелі вибрати команду «Шаблон оформлення», і в області завдань з'являється панель «Дизайн слайду». У розділі «Застосувати шаблон оформлення» наведено всі шаблони оформлення, які є засобами форматування слайдів. Для призначення стилю слайда необхідно вибрати потрібний шаблон в області завдань.

3. Тепер можна редагувати відформатований слайд заголовка.

4. Після цього можна створити наступний слайд, натиснувши кнопку «Створити слайд» на панелі інструментів. В області слайдів з'явиться другий слайд у стилі першого, а в області завдань відкриється панель «Розмітка слайду», за допомогою якої можна призначити розмічення другому слайду, використовуючи макети тексту, макети змісту або макети тексту та змісту.

5. Аналогічно створюють наступні слайди презентації.

6. Для створення презентації на базі порожнього слайда вибрати на порожньому слайді в розділі «Макети» панель «Розмітка слайду».

7. Далі можна самостійно вводити до порожнього слайда текст, малюнки, таблиці, діаграми, звуки та ін., а також самостійно розробити дизайн слайда.

Завдання для самостійної роботи – 4 години.

Рекомендована література:

Основна: 5, 7, 11, 15, 18.

Додаткова: 2, 3, 5, 8.

Тема 3. ЦЕНТРАЛЬНІ ТА КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ, ЇХ ФУНКЦІЇ ТА ОПЕРАЦІЇ

Лекція – 2 години.

Необхідність створення центрального банку та його роль в економіці сучасної держави. Виникнення перших центральних банків. Еволюція функцій центрального банку. Історичні етапи функціонування НБУ. Грошово-кредитна політика НБУ, інструменти та операції. Роль комерційних банків в обслуговуванні платіжного обороту держави.

Практичне заняття – 2 години

I ПЕРЕВІРКА ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

II ТЕМИ ДЛЯ РЕФЕРАТИВ:

1. Завдання Банку міжнародних розрахунків в міжнародній банківській системі.
2. Функції Європейського банку реконструкції та розвитку та його складових елементів (Європейського інвестиційного банку) в міжнародних кредитно-розрахункових відносинах.
3. Особливості діяльності Світового банку та його складових в міжнародних валютно-кредитних відносинах.

III ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Використовуючи дані офіційного сайту НБУ (<http://www.bank.gov.ua>), проаналізувати документ «Основні засади грошово-кредитної політики» за останні два роки. У вкладках «Статистика» та «Грошово-кредитна та фінансова статистика» знайти показники, які характеризують грошово-кредитну політику НБУ за останні три роки:

Обсяг ВВП.

1. Індекс споживчих цін.
2. Показники стану платіжного балансу.
3. Офіційний курс гривні до іноземних валют.
4. Облікова ставка НБУ.
5. Обсяг та структура грошової маси.
6. Обсяг ресурсної бази банків.
7. Обсяги кредитування.
8. Складіть таблицю за фактичними даними (табл. 2).

Таблиця 2

**Вихідні дані для аналізу стану грошово-кредитного ринку
та грошово-кредитної політики НБУ**

№ п/п	Показники	Роки		
		2019	2020	2021
1	2	3	4	5
1	ВВП у фактичних цінах, млн грн			
2. Індекс споживчих цін				
2.1	Середньомісячний			
2.2	Грудень до грудня попереднього року			
2.3	До попереднього року			
3. Показники стану платіжного балансу				
3.1	Рахунок поточних операцій			
3.2	Експорт товарів та послуг			
3.3	Імпорт товарів та послуг			
4. Офіційний курс гривні до іноземних валют				
4.1	100 доларів США			
4.2	100 євро			
4.3	10 російських рублів			
4.4	100 СПЗ			
5	Облікова ставка НБУ			
6. Показники обсягу та структури грошової маси				
6.1	M0			
6.2	M1			
6.3	M2			
6.4	M3			
7	Депозити, залучені депозитними корпораціями (крім НБУ)			
8	Кредити, надані депозитними корпораціями (крім НБУ)			

Проаналізувати дані таблиці в динаміці. Для цього за допомогою функцій MS Excel визначити абсолютну та відносну зміну показників за аналізовані періоди (темп зростання, темп приросту). За результатом розрахунків скласти аналітичну таблицю.

Побудувати графіки для відображення динаміки та структури показників (не менше двох).

Зробити розгорнуті висновки щодо відповідності запланованих НБУ індикаторів розвитку економіки фактичним даним за аналізований період. Визначити фактори впливу на зазначені показники, що сприяли перевищенню або недосягненню їхнього запланованого рівня. Залежно від змісту показників, деталізація періоду аналізу має становити рік, квартал, місяць.

Методичні рекомендації до виконання

Центральний банк – це орган державного грошово-кредитного регулювання економіки, наділений монопольним правом емісії банкнот і правом управляти грошово-кредитною системою країни.

Національний банк України (НБУ) є центральним банком України, особливим центральним органом державного управління, юридичний статус, завдання, функції, повноваження та принципи організації якого визначено Конституцією України, Законом України «Про Національний банк України» та іншими законами України.

Відповідно до Конституції України, **основною функцією** НБУ є забезпечення стабільності грошової одиниці України. Також до функцій центрального банку належать: емісія готівки й організація грошового обігу, функція банку банків, функція банкіра уряду та реалізація грошово-кредитної політики та ін.

Грошово-кредитна (монетарна) політика – один із видів макроекономічної політики, яка становить сукупність заходів, за допомогою яких здійснюють вплив на стан грошового обігу та кредитної сфери, із метою контролю й регулювання пропозиції грошей, відсоткових ставок, ринків капіталу тощо. Грошово-кредитна політика є політикою у сфері управління кількістю грошей в обігу. Грошова маса змінюється в результаті операцій центрального банку, банківських установ і рішень суб'єктів фізичного (виробничого) сектору економіки.

В Україні головною метою грошово-кредитної політики є забезпечення стабільності грошової одиниці України. Для її реалізації Національний банк України має виходити із пріоритетності досягнення та підтримки цінової стабільності в державі. Це передбачає збереження купівельної спроможності національної валюти шляхом підтримання в середньостроковій перспективі (від 3 до 5 років) низьких, стабільних темпів інфляції, забезпечення цінової передбачуваності у здійсненні довгострокового планування та ухваленні управлінських рішень щодо економічного та соціального розвитку.

У процесі здійснення грошово-кредитної політики НБУ використовує певний **інструментарій**, який охоплює:

- визначення норм обов'язкових резервів;
- відсоткову політику (у тому числі встановлення рівня облікової ставки); рефінансування банків;
- операції із цінними паперами на відкритому ринку; підтримання курсу національної валюти; регулювання імпорту та експорту капіталу;
- емісію власних боргових цінних паперів;
- управління золотовалютними резервами.

Центральний банк може реалізовувати два основних типи грошово-кредитної політики, які справляють взаємно протилежний вплив на грошову масу: політику «дешевих грошей» та політику «дорогих грошей».

Політика «дешевих грошей» – це експансіоністська грошово-кредитна політика, яку здійснюють шляхом збільшення кількості грошей в обігу, вона спрямована на стимулювання економічного зростання й зайнятості. Збільшення грошової маси в економіці досягають за допомогою: купівлі центральним банком державних облігацій у банків; зниження облікової ставки відсотка кредитування банків; зменшення норми банківських резервів. У результаті цих заходів зростає кредитний потенціал банківських установ, їхні кредити стають дешевшими, а відтак, зростає попит на них, який, у свою чергу, стимулює зростання виробництва й зайнятості.

Політика «дорогих грошей» – це рестрикційна грошово-кредитна політика, яку здійснюють шляхом скорочення грошової маси в обігу, вона спрямована на стримування інфляції. Скорочення грошової маси в економіці досягають за допомогою: продажів центральним банком державних цінних паперів на відкритому ринку; підвищення облікової ставки; збільшення норми обов'язкових резервів. Ці заходи центрального банку передбачають зменшення кредитних можливостей банків, роблять їхні кредити дорожчими, що призводить до скорочення попиту, а отже, і стримування зростання цін у країні.

Завдання для самостійної роботи – 4 години.

Перелік питань:

1. Платоспроможність держави в контексті обслуговування зовнішнього боргу.
2. Операції відкритого ринку Національного банку України та їх вплив на грошову позицію
3. Проблема конвертованості національної грошової одиниці України.
4. Система валютного регулювання в Україні.
5. Дисконтна політика Національного банку України.
6. Управління золотовалютними резервами: вітчизняний та світовий досвід.
7. Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями:
8. проблеми та перспективи

Рекомендована література:

Основна: 2, 4, 11, 19, 20, 23, 25, 26.

Додаткова: 2, 3, 5, 8.

Тема 4. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ

Лекція – 4 години.

Історичні етапи розвитку банківської системи України. Еволюція складових елементів банківської системи України. Функції та законодавча база Центрального банку України. Послуги та банківські продукти, які надаються комерційними банками. Правове регулювання діяльності комерційних банків банківської системи України. Вплив банківської системи України та рівень суспільного добробуту.

Практичне заняття – 2 години.

I ПЕРЕВІРКА ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

II. ТЕМИ ДЛЯ РЕФЕРАТИВ:

1. Використання фінансової звітності для контролю банківської діяльності
2. Методи управління проблемними кредитами в банку
3. Управління грошовою позицією та обов'язковими резервами банку
4. Методи управління ліквідністю банку та оцінювання потреби в ліквідних засобах
5. Методи хеджування ризиків за допомогою форвардних угод

III ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

За методикою визначення показників стабільності банківської системи (табл. 3) сформувати в таблиці *Excel* на аркуші «Лист 1» вхідні дані, необхідні для розрахунку показників стабільності банківської системи за останні три роки (розділ «Банківський нагляд» офіційного сайту НБУ).

Додаткові дані (загалом для банківської системи): рівень проблемних кредитів у кредитному портфелі (ПКр) – 30 %; рівень депозитів на вимогу (ДВ) – 20 %.

1. За індивідуальним варіантом, який студент обирає за номером у списку групи в журналі викладача (табл. 4.2), сформувати таблицю для визначення показників стабільності окремого банку за три останні роки. Дані для розрахунків подано на сайті НБУ в розділі «Банківський нагляд» або на сайті банку.

2. Виконати розрахунки, відповідно до методичних рекомендацій, результати оформити в табл. *Excel* на аркуші «Лист 2».

3. Проаналізувати дані табл. 3 в динаміці за три роки (абсолютне відхилення, темпи зростання та приросту);

4. Побудувати графіки для відображення динаміки показників (за кожною групою показників).

5. Проаналізувати дані табл. 3 та отриманих графічних матеріалів у динаміці та зробити розгорнуті висновки щодо стану та динаміки показників стабільності банківської системи та окремого банку. У результаті студент має бути у змозі охарактеризувати стабільність банківської системи (банку) за аналізований період.

Таблиця 3

Методика визначення показників стабільності банківської системи

№ п/п	Показники	Методика розрахунків
1. Оцінювання ефективності		
1.1	Рентабельність капіталу	ЧП / ВК
1.2	Рентабельність активів	ЧП / А
2. Оцінювання ліквідності		
2.1	Частка стійкої депозитної бази в зобов'язаннях, за винятком міжбанківських позик	ДС / (З - МБК)
2.2	Ступінь довіри до банківської системи (банку)	ДС / ДВ
3. Аналіз достатності капіталу		
3.1	Співвідношення капіталу й активів	ВК / А
3.2	Співвідношення капіталу й зобов'язань	ВК / З
4. Аналіз ризиковості		
4.1	Стійкість до кредитного ризику	Р / ПКр
4.2	Частка кредитів в іноземній валюті у кредитному портфелі	Кр(і. в.) / Кр
4.3	Якість активів	А / А _{ін.}

Умовні позначення: А – активи; А_{ін.} – інші активи; ВК – власний капітал; ДС – депозити строкові; ДВ – депозити на вимогу; З – сукупні зобов'язання; Кр – кредитний портфель; Кр(і. в.) – кредити в іноземній валюті; МБК – кошти банків (міжбанківські кредити); ПКр – проблемні кредити; Р – резерви під знецінення кредитів; ЧП – чистий прибуток.

Методичні рекомендації до виконання

Фінансова стабільність банку – це його спроможність безперебійно працювати в часі – надавати послуги й задовольняти вимоги, підтримуючи оптимальну величину ліквідності, прибутковості та платоспроможності за допустимого рівня ризиків, а також витримувати негативний вплив зовнішніх і внутрішніх факторів.

Оцінювання фінансової стабільності передбачає моніторинг проблем, які впливають на розвиток фінансової стабільності банків України, а також багатьох внутрішніх та зовнішніх факторів. Також важливо оцінити спроможність банківської системи мінімізувати ризики, які можуть спричинити ці фактори, завдяки накопиченому капіталу, досягнутому рівню ліквідності, сформованим резервам, використанню системи перерозподілу ризиків тощо, а

також проаналізувати стан і динаміку розвитку окремих секторів банківської системи та з'ясувати їхній взаємозв'язок і взаємовплив.

Стабільність банківського сектору залежить від фінансового стану кожного банку та його здатності розвиватися, що зумовлено макроекономічною стабільністю, наявністю ринкової інфраструктури та забезпечено дотриманням корпоративних засад ведення банківського бізнесу, які формуються в самій системі за участі банків.

Стабільність банківського середовища залежить також від постійного контролю з боку вкладників і кредиторів, через те що банки мають вплив на кон'юнктуру грошово-кредитного ринку та є суб'єктами грошово-кредитної політики НБУ; генерують грошові потоки у процесі формування власного капіталу та залучення грошових коштів; залежать від зовнішніх кризових явищ, а тому порушення їхньої економічної рівноваги загрожує стабільності фінансової системи країни.

Для оцінювання рівня фінансової стабільності банки застосовують групи показників, які дають можливість оцінити їхній фінансовий стан: показники оцінювання ефективності, ліквідності, достатності капіталу, рівня ризику (табл. 3). Ці фінансові коефіцієнти фактично є системою показників раннього реагування, що дає змогу вчасно, на початковій стадії виявити негативні сторони діяльності банку, погіршення його фінансового стану.

Завдання для самостійної роботи – 5 годин.

Перелік питань:

1. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (Україна): інституційні основи діяльності, функції, завдання та повноваження.
2. Політика внутрішніх державних запозичень в Україні: наслідки та перспективи.
3. Роль центральних банків в управлінні державним боргом.
4. Зовнішній державний борг України: етапи формування та проблеми обслуговування.

Рекомендована література:

Основна: 1, 7, 12, 21, 23, 27, 29.

Додаткова: 1, 4, 7, 8.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ 1

1. Сутність банку як фінансового посередника, його функції.
2. Економічна природа банківської системи та її структура.
3. Функції центрального банку в банківській системі. Взаємодія центрального банку з іншими елементами банківської системи.
4. Незалежність центрального банку та її рівень в зарубіжних країнах.
5. Функції комерційних банків у банківській системі.
6. Види банків та їх характеристика.
7. Види банківських об'єднань.
8. Види та особливості діяльності міжнародних банків.
9. Транснаціональні банки (ТНБ) та їх діяльність на міжнародних фінансових ринках.
10. Концентрація та централізація банківського капіталу в сучасних умовах. Найбільші банківські групи світу.
11. Сутність, функції та тенденції розвитку банківського регулювання та нагляду.
12. Сучасні тенденції розвитку банківської діяльності.
13. Характеристика банківської системи України.
14. Сучасний стан банківської системи України, загрози та перспективи.
15. Сучасний стан банківської системи світу, характерні особливості та основні ризики.
16. Інструменти управління стабільністю банківської системи.
17. Фактори забезпечення конкурентоспроможності банків у сучасних умовах.
18. Пруденційна політика НБУ, її сутність та задачі.
19. Стабільність банківської системи як елемент фінансової безпеки держави.
20. Роль міжнародних фінансових організацій в забезпеченні стабільності банківських систем світу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

БАНКІВСЬКІ СИСТЕМИ СВІТУ

Тема 5. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА США

Лекція – 2 години.

Початок становлення банківської системи США та економічні функції американських банків. Розвиток банківської системи США. Консолідація банківської діяльності. Елементи діючої банківської системи країни: діяльність комерційних банків та функції емісійного банку банківської системи США. Особливості побудови банківської системи США. Правове регулювання діяльності банківської системи США на всіх етапах розвитку. Вплив банківської системи США на економічний та соціальний розвиток країни.

Практичне заняття – 2 години.

I. ПЕРЕВІРКА ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ

II. ТЕМИ ДЛЯ РЕФЕРАТИВ:

1. Структура банківської системи США.
2. Функції резервних банків у Федеральній резервній системі США.
3. Кризи у функціонуванні банківської системи США.
4. Функції комерційних банків у Федеральній резервній системі США.
5. Діяльність інвестиційних банків в США.
6. Структура комерційних банків у США.
7. Особливості побудови Федеральної резервної системи США.

III. ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Використовуючи репозитарій бібліотеки та інтернет-ресурси зробити доповідь-презентацію на тему «Велика четвірка: чи така вже велика? Як крупніші банки США переживають кризу»

Завдання для самостійної роботи – 5 годин.

Перелік питань:

1. Емісія та використання електронних грошей в Україні
2. Рефінансування комерційних банків у рамках реалізації тактичних цілей грошово-кредитної політики центрального банку.
3. Кредитні взаємовідносини між НБУ і комерційними банками України.
4. Еволюція розвитку операцій рефінансування в банківській системі України.

5. Роль стабілізаційних кредитів у забезпеченні ліквідності банківської системи.

6. Базельський комітет з питань регулювання діяльності банків: функції, завдання та роль у діяльності національних органів банківського нагляду.

7. Основні напрямки удосконалення нагляду та управління банківськими ризиками.

Рекомендована література:

Основна: 5, 7, 10, 14.

Додаткова: 19, 19, 23, 26.

Тема 6. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Лекція – 2 години.

Історія розвитку банківської системи Великобританії. Вплив промислової революції на банківську систему Великобританії. Реформування банківської системи Великобританії після світових війн. Особливості функції Центрального банку Великобританії (Банку Англії). Законодавча база регулювання діяльності банківської системи Великобританії. Групи та основні операції комерційних банків. Завдання та функції інших структурних елементів банківської системи Великобританії. Розвиток банківської системи країни. Порівняльна характеристика банківської системи Великобританії та з банківськими системами розглянутих країн.

Практичне заняття – 2 години.

I. ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ

II. ТЕМИ ДЛЯ РЕФЕРАТІВ:

1. Особливості діяльності центрального банку Великобританії.
2. Комерційні банки як елемент банківської системи Великобританії.
3. Пріоритетні напрями розвитку банківської системи Великобританії.

III. ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Використовуючи репозитарій бібліотеки та інтернет-ресурси зробити доповідь-презентацію на тему «Лондон сіті-старіший фінансовий центр»

Завдання для самостійної роботи – 5 годин.

Перелік питань:

1. Закордонний досвід функціонування платіжних систем.
2. Сучасний стан та шляхи розвитку платіжної системи в Україні.

3. Емісія та використання електронних грошей в Україні
4. Рефінансування комерційних банків у рамках реалізації тактичних цілей грошово-кредитної політики центрального банку.
5. Кредитні взаємовідносини між НБУ і комерційними банками України.
6. Еволюція розвитку операцій рефінансування в банківській системі України.

Рекомендована література:

Основна: 3, 6, 8, 10, 12, 13.

Додаткова: 1, 3, 9, 15, 18, 21.

Тема 7. СУЧАСНА БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ФРАНЦІЇ

Лекція – 2 години.

Етапи розвитку банківської системи Франції: ресурсне, індикативне та стратегічне планування. Рівні банківської системи країни. Правова основа діяльності банківської системи Франції. Становлення Центрального банку Франції та його основні функції. Особливості діяльності комерційних банків як складового елементу банківської системи Франції. Контроль діяльності комерційних банків. Мережі кредитування. Вплив банківської системи Франції на темпи та пропорції економічного розвитку. Переваги та недоліки банківської системи Франції порівнюючи з банківськими системами розглянутих країн.

Практичне заняття – 2 години.

I. ПЕРЕВІРКА ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ

II. ТЕМИ ДЛЯ РЕФЕРАТИВ:

1. Становлення та розвиток банківської системи Франції.
2. Діяльність центрального банку Франції на різних етапах розвитку країни.
3. Діяльність комерційних банків у банківській системі Франції.

III. ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Використовуючи репозитарій бібліотеки та інтернет-ресурси зробити доповідь-презентацію на тему «Сучасна банківська система Франції».

Завдання для самостійної роботи – 5 годин.

Перелік питань:

1. Функції і завдання НБУ, його роль в сучасній банківській системі України.
2. Фінанси центрального банку, склад та порядок формування і використання.

3. Механізм прогнозування готівкової маси
4. Особливості обслуговування НБУ державних фінансових установ.
5. Функціонування платіжних систем на основі електронних грошей.

Рекомендована література:

Основна: 5, 7, 10, 14.

Додаткова: 19, 19, 23, 26.

Тема 8. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА НІМЕЧЧИНИ

Лекція – 2 години

Еволюція банківської системи Німеччини та особливості її складових ланок. Функції Центрального банку (Бундесбанку) як складового елемента банківської системи Німеччини до та після введення євровалюти. Особливості побудови та виконуваних послуг комерційних банків в банківській системі Німеччини. Динаміка позицій німецьких банків у міжнародній банківській системі. Взаємодія банківських організацій східних і західних земель у процесі реструктуризації економіки Східної Німеччини. Правова база діяльності банківської системи країни. Вплив банківської системи на загальний добробут Німеччини. Співробітництво німецьких та українських банків. Порівняльна характеристика розглянутих банківських систем та Німеччини.

Практичне заняття – 2 години.

I ПЕРЕВІРКА ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ.

II ТЕМИ ДЛЯ РЕФЕРАТІВ:

1. Еволюція банківської системи Німеччини.
2. Особливості структури банківської системи Німеччини.
3. Функції Бундесбанку в банківській системі Німеччини.
4. Універсальні комерційні банки як елемент банківської системи Німеччини.
5. Спеціалізовані банки як елемент банківської системи Німеччини.
6. Контроль за діяльністю банківської системи Німеччини.

III ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Унести фактичні дані до таблиці та здійснити порівняльний аналіз нормативного та фактичного значення показників економічних нормативів банківської системи країни, використовуючи дані офіційного сайту НБУ (розділ «Банківський нагляд», підрозділи «Показники банківської системи», «Значення економічних нормативів загалом по банківській системі») за останніх три роки.

Таблиця 1

Нормативи		Нормативне значення показника	Фактичне значення		
			2019	2020	2019
1	2	3	4	5	6
Н1	Регулятивний капітал (млн грн)			

1. За результатами аналізу зробити висновок щодо дотримання банківською системою України нормативів капіталу; нормативів ліквідності; нормативів кредитного ризику; нормативів інвестування. Побудувати графік змін значень економічних нормативів, проаналізувати відхилення між фактичними та нормативними значеннями за 2020 р. (табл. 2).

2. Проаналізувати річну та консолідовану звітність банку за індивідуальним варіантом, порівняти фактичні та нормативні значення показників економічних нормативів банку за останніх три роки (річний розріз). Результати оформити у вигляді таблиці та графіків.

3. За результатами аналізу необхідно заповнити таблицю та зробити висновок щодо дотримання банком нормативів капіталу та нормативів ліквідності.

Таблиця 2

Дотримання економічних нормативів банком у 2020р.

Нормативи	Н1	Н2	Н3	Н4	Н6	Н7	Н8	Н9	Н11	Н12
Нормативне значення										
Практичне значення										
Відхилення										

Чому у переліку відсутні нормативи Н5 та Н10? Порівняти значення нормативних показників банку за варіантом зі значеннями нормативних показників по банківській системі загалом. Зробити висновки.

Завдання для самостійної роботи – 4 години.

Перелік питань:

1. Антикризове управління діяльністю банку на мікро та макрорівні
2. Історичні аспекти та економіко-правовий зміст розвитку діяльності центральних банків.
3. Генезис функцій центрального банку в ринкових умовах.

4. Основні повноваження та особливості функціонування центральних банків
5. Європейська система центральних банків

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 5, 8.

Додаткова: 14, 18, 19, 23, 26.

Тема 9. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ЯПОНІЇ

Лекція – 2 години.

Еволюція та етапи розвитку банківської системи Японії від XIX століття. Законодавчі основи банківської системи Японії. Основні напрямки діяльності Центрального банку Японії. Функції комерційних банків банківської системи Японії. Провідна роль японських банків на світових ринках капіталу. Фінансово-кредитні відносини між банками та підприємствами в Японії. Діяльність банківської системи Японії до та після фінансової кризи 90-х років. Банківська система Японії як гарант економічного та соціального розвитку. Відмінні риси банківської системи Японії від банківських систем інших розвинутих країн.

Практичне заняття – 2 години.

I ПЕРЕВІРКА ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ

II ТЕМИ ДЛЯ РЕФЕРАТІВ:

1. Становлення банківської системи Японії.
2. Вплив фінансової кризи 90-х рр. на банківську систему Японії.
3. Банк Японії як центральний орган в банківській системі країни.
4. Правове регулювання діяльності банківської системи Японії.

III ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Використовуючи репозитарій бібліотеки та інтернет-ресурси зробити доповідь-презентацію на тему «Японські традиції в корпоративному управлінні банком»

Завдання для самостійної роботи – 6 годин.

Перелік питань:

1. Інтернаціоналізація банківської діяльності: досвід країн Центрально-Східної Європи і перспективи для України.
2. Проблеми капіталізації банків та шляхи їх подолання.

3. Інструментарій регулювання діяльності банків.
4. Програма фінансового оздоровлення банку.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 7, 11.

Додаткова: 14, 17, 25.

Тема 10 БАНКІВСЬКА СИСТЕМА КИТАЮ

Лекція – 2 години.

Історія виникнення. Характерні особливості побудови банківської системи Китаю. Система Центрального банку. Види і функції комерційних банків у Китаї. Китай як фінансовий центр майбутнього

Практичне заняття – 2 години

I ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ

II ТЕМИ ДЛЯ РЕФЕРАТІВ:

1. Трансформація банківської системи Польщі.
2. Основні функції центрального банку Польщі.
3. Комерційні банки в банківській системі Польщі.
4. Перетворення в банківських системах у постсоціалістичних країнах (Чехія, Словаччина, Болгарія, Румунія).
5. Створення дворівневої банківської системи в Угорщині як етап реформування банківської діяльності.
6. Функції складових елементів банківської системи Угорщини.

III ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Використовуючи репозитарій бібліотеки та інтернет-ресурси зробити доповідь-перезентацію на тему «Вплив історичного фактору на розвиток банківських систем пострадянського простору».

Завдання для самостійної роботи – 5 годин.

Перелік питань:

1. Державне регулювання банківської системи України.
2. Іноземний капітал в банківській системі України.
3. Реорганізація та реструктуризація банків України.
4. Спеціалізовані банки: напрями та перспективи розвитку в Україні
5. Банківські об'єднання в Україні: цілі та характеристика діяльності
6. АУБ: основні засади та цілі функціонування.
7. Процес інтеграції (зливання, поглинання, приєднання) у банківській сфері.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 5, 8.

Додаткова: 13, 17, 21, 25, 31.

Тема 11. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА У ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ: РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Лекція – 2 години.

Історія розвитку та основні передумови виникнення інтеграційних процесів в банківській системі світу. Зміни світової фінансової архітектури та їх вплив на сучасний стан банківської системи. Банківські кризи: сутність, генезис кризових явищ, їх вплив на економічний стан держав світу. Антикризове управління банківською системою: контрциклічна політика держави, методи і інструменти грошово-кредитної політики, стрес-тестування банків.

Практичне заняття – 2 години.

I ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ТЕСТУВАННЯ

II ТЕМИ ДЛЯ РЕФЕРАТІВ:

1. Особливості офшорного банківського бізнесу.
2. Складові елементи банківської системи Нідерландів, їх функції.
3. Розвиток та діяльність банківської системи Бельгії.
4. Складові банківської системи Голландії.
5. Банківські системи країн Бенілюксу.

III ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

На підставі даних квартальної звітності банку за вибором студента використовуючи матеріали теоретичної частини роботи, необхідно проаналізувати наступне:

1. ефективність використання показників якості активів банку;
2. стратегію оптимізації управління пасивними операціями банку;
3. рівень ліквідності банківської стратегії.

А також зробити висновок щодо визначення досягнутого рівня прибутковості банку як результату управління структурою власного та залученого капіталу.

Методичні рекомендації до виконання

Сучасний комерційний банк є складним фінансово-економічним утворенням, тому розглядати його потрібно як систему, яка має свої власні цілі, задачі та функції. При цьому розглядання різних процесів в діяльності банку та

об'єктів управління цими процесами становить суть підходу до побудови аналізу та повинно вирішувати ті задачі чи виконувати ті функції, які б дозволяли приймати сучасні компетентні рішення при управлінні діловим оборотом комерційного банку.

Існуючі підходи до аналізу діяльності банку визначаються різноманітними його видами та методами.

Підставою для аналізу є рівняння балансу для аналізу ефективності використання оборотних засобів банку, за якого активи дорівнюють пасивам. Модель аналізу дозволяє виявити оптимальне співвідношення прибутковості та ліквідності банку або визначити, чи дотримується менеджер банку в активних і пасивних операціях необхідної диверсифікації та раціональності управління портфелем банку.

Для формування об'єктивного уявлення про фінансово-економічний стан банку, застосовують два блоки аналізу:

- перший блок аналізу охоплює показники якості активів та пасивів, їх ліквідність та може бути застосований також для оцінювання фінансової стійкості банку-позичальника;

- другий блок аналізу охоплює оцінювання ефективності діяльності банку, додаткові показники ефективності, а також причини змін основних показників та деталізацію факторів ефективності діяльності банку.

Ця система показників, які оцінюють ліквідність та прибутковість банку, значною мірою орієнтована на розробку рекомендацій особі, яка приймає рішення.

Поряд з аналізом активних операцій потрібно зосередити увагу на структурі пасивів банку. В показниках структури пасивів відображені параметри, які характеризують стійкість банку, структуру зобов'язань, ступінь мінімізації ризику ліквідності та рівень достатності капіталу.

Аналіз капіталу покликаний з'ясувати, чи може банк гарантувати достатній захист коштів своїх вкладників.

Найсуттєвішим елементом аналізу капіталу є оцінювання цієї достатності або адекватності для збереження коштів своїх клієнтів.

Банк постійно повинен мати певний мінімальний обсяг капіталу. Як правило, це рівень капіталу, необхідний для одержання відповідних ліцензій на здійснення банківських операцій. Коли ж мінімальний рівень капіталу стає недостатнім для захисту вкладів клієнтів, потрібно вчасно прийняти рішення щодо його збільшення.

Завдання для самостійної роботи – 5 годин.

Перелік питань:

1. Вплив банківських систем на темпи і пропорції економічного розвитку.
2. Банківські кризи та методи їх подолання
3. Банківська система країн, що входять до складу Європейського союзу

4. Державне регулювання банківської системи
5. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України.
6. Причини виникнення, розвиток та шляхи подолання фінансової кризи в Україні

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 9.

Додаткова: 16, 27, 21, 35.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ 2

1. Характеристика банківської системи Великобританії.
2. Банк Англії: функції та операції.
3. Діяльність комерційних банків в Великобританії, їх види.
4. Функції комерційних банків у Федеральній резервній системі США.
5. Особливості побудови Федеральної резервної системи США.
6. Структура та основні риси банківської системи США.
7. Порівняльна характеристика банківських систем США та Великобританії.
8. Структура та основні риси банківської системи Німеччини.
9. Німецький Федеральний банк: функції та особливості діяльності.
10. Види та особливості діяльності банків в Німеччині.
11. Порівняльна характеристика банківських систем Великобританії та Німеччини.
12. Структура та характеристика банківської системи Франції.
13. Діяльність Банку Франції: функції та операції.
14. Комерційні банки у Франції: види та особливості діяльності.
15. Порівняльна характеристика банківських систем Франції та Німеччини.
16. Структура та характеристика банківської системи Японії.
17. Центральний банк Японії: функції та операції.
18. Комерційні банки Японії: види та особливості діяльності.
19. Порівняльна характеристика банківських систем Японії та Німеччини.
20. Структура та особливості банківської системи Італії.
21. Структура та особливості банківської системи Канади.
22. Перетворення в банківських системах у постсоціалістичних країнах (Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина).
23. Структура та особливості банківської системи Китаю.
24. Історичний розвиток та складові елементи Європейської банківської системи.
25. Основні завдання Європейської системи центральних банків.
26. Європейський центральний банк як елемент європейської банківської системи.

27. Завдання Банку міжнародних розрахунків (БМР) в міжнародній банківській системі.
28. Особливості діяльності Світового банку та його складових в міжнародних валютно-кредитних відносинах.
29. Функції Європейського банку реконструкції та розвитку та його складових елементів (Європейського інвестиційного банку) в міжнародних кредитно-розрахункових відносинах

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКА СИСТЕМА»

1. Сутність банку як фінансового посередника, його функції.
2. Економічна природа банківської системи та її структура.
3. Функції центрального банку в банківській системі. Взаємодія центрального банку з іншими елементами банківської системи.
4. Незалежність центрального банку та її рівень в зарубіжних країнах.
5. Функції комерційних банків у банківській системі.
6. Види банків та їх характеристика.
7. Види банківських об'єднань.
8. Види та особливості діяльності міжнародних банків.
9. Транснаціональні банки (ТНБ) та їх діяльність на міжнародних фінансових ринках.
10. Концентрація та централізація банківського капіталу в сучасних умовах. Найбільші банківські групи світу.
11. Сутність, функції та тенденції розвитку банківського регулювання та нагляду.
12. Сучасні тенденції розвитку банківської діяльності.
13. Характеристика банківської системи України.
14. Характеристика банківської системи Великобританії.
15. Банк Англії: функції та операції.
16. Діяльність комерційних банків в Великобританії, їх види.
17. Функції комерційних банків у Федеральній резервній системі США.
18. Особливості побудови Федеральної резервної системи США.
19. Структура та основні риси банківської системи США.
20. Порівняльна характеристика банківських систем США та Великобританії.
21. Структура та основні риси банківської системи Німеччини.
22. Німецький Федеральний банк: функції та особливості діяльності.
23. Види та особливості діяльності банків в Німеччині.
24. Порівняльна характеристика банківських систем Великобританії та Німеччини.
25. Структура та характеристика банківської системи Франції.
26. Діяльність Банку Франції: функції та операції.
27. Комерційні банки у Франції: види та особливості діяльності.
28. Порівняльна характеристика банківських систем Франції та Німеччини.
29. Структура та характеристика банківської системи Японії.
30. Центральний банк Японії: функції та операції.
31. Комерційні банки Японії: види та особливості діяльності.
32. Порівняльна характеристика банківських систем Японії та Німеччини.
33. Структура та особливості банківської системи Італії.
34. Структура та особливості банківської системи Канади.

35. Перетворення в банківських системах у постсоціалістичних країнах (Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина).
36. Структура та особливості банківської системи Китаю.
37. Історичний розвиток та складові елементи Європейської банківської системи.
38. Основні завдання Європейської системи центральних банків.
39. Європейський центральний банк як елемент європейської банківської системи.
40. Завдання Банку міжнародних розрахунків (БМР) в міжнародній банківській системі.
41. Особливості діяльності Світового банку та його складових в міжнародних валютно-кредитних відносинах.
42. Функції Європейського банку реконструкції та розвитку та його складових елементів (Європейського інвестиційного банку) в міжнародних кредитно-розрахункових відносинах.
43. Сучасний стан банківської системи України, загрози та перспективи
44. Сучасний стан банківської системи світу, характерні особливості та основні ризики
45. Інструменти управління стабільністю банківської системи
46. Фактори забезпечення конкурентоспроможності банків у сучасних умовах
47. Пруденційна політика НБУ, її сутність та задачі

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ «БАНКІВСЬКА СИСТЕМА»

Основна:

1. Холодна Ю.Є., Рац О. М. Банківська система: навчальний посібник. Харків, 2013. 315с.
2. Боднар І. Р. Наслідки фінансової глобалізації для України. Фінанси України. 2009. № 8. С. 68-75.
3. Вдовенко Л. О. Рефінансування як механізм підтримки стабільності банківської системи. Економіка. Фінанси. Менеджмент. Актуальні питання науки і практики. 2018. №2. С. 8-14.
4. Руденко З. М. Фінансова криза в Україні 2014–2015 років: причини та інструменти регулювання. Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. Серія «Економічні проблеми макроекономічного та регіонального рівнів». 2015. Вип. 25.7. С. 80-84.
5. Кузьменко О.В., Овчаренко В.О. Оцінювання впливу інноваційних технологій на ринок банківських послуг України. Бізнес Інформ. 2018. № 2. С. 121–126.
6. Карчева І.Я. Сучасні тенденції інноваційного розвитку банків України в контексті концепції Банк 3.0. Фінансовий простір. 2015. № 3. С. 299–305.
7. Пасічник І. Трансформація каналів продажу банківських послуг у контексті забезпечення конкурентоспроможності банків. Вісник Національного банку України. 2014. № 10. С. 28–33.
8. Карчева Г.Т. Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України. Фінансовий простір. 2018. № 1(29). С. 32–39.
9. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7.12.2000 № 2121-III. Верховна Рада України. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
10. Кучанський О.Ю. Перспективи розвитку в Україні систем дистанційного банківського обслуговування клієнтів. Управління розвитком складних систем. 2015. № 23(1). С. 115–119.
11. Жаворонок А.В. Диверсифікація банківських послуг: факторний вплив. Молодий вчений. 2016. № 12.1. С. 739–744.
12. Гребенюк Н.В. Значимість зовнішніх факторів впливу в управлінні банком в сучасних умовах. Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. 2014. Вип. 46. С. 257–261.
13. Єсіна О.Г. Інтернет-банкінг в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. Вісник соціально-економічних досліджень. 2013. Вип. 1(48). С. 209–213.
14. Коляденко С.В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні та світі. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2016. № 6. С. 105–110.

15. EUROPE 2020. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. European Commission. 2010. URL : <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20-%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf> (дата звернення: 08.02.2019).

16. Трудова М.Є. Інноваційні перспективи розвитку в банківській системі України. Економіка і суспільство. 2016. № 3. С. 485–490.

Додаткова:

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція, План, Заходи від 17.01.2018 № 67-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80> (дата звернення: 08.02.2019).

2. Internet User Statistics & 2018 Population for the 53 European countries and regions. URL : <https://www.internetworldstats.com/stats4.htm> (дата звернення: 08.02.2019).

3. Міщенко В.І., Міщенко С.В. Маркетинг цифрових інновацій на ринку банківських послуг. Фінансовий простір. 2018. № 1. С. 75–79.

4. Неізнана О.В. Огляд новітніх електронних технологій і аналіз розвитку сучасного банку. Технологический аудит и резервы производства. 2016. № 2/6. С. 28–31.

5. Спільна заява фінансових регуляторів щодо статусу криптовалют в Україні. URL : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=59735329 (дата звернення: 09.02.2019).

6. Зверук Л.А., Рибачук В.О. Модернізація національного ринку банківських послуг як стратегічний орієнтир його розвитку (на прикладі ПАТ «Державний ощадний банк України»). Інтернаука. Серія «Економічні науки». 2017. № 1. С. 19–26.

7. Заборовець Ю.О. Сутність, зміст та перспективи розвитку інноваційних технологій у банківських установах України. Сталий розвиток економіки. 2014. № 2. С. 206–211.

8. Глібко С.В. Правове забезпечення використання інновацій банками при наданні послуг в мережі Інтернет. Правове регулювання відносин у мережі Інтернет : кол. монографія / за ред. С.В. Глібко, К.В. Єфремова. Харків, 2016. Розд. 2, підр. 2.5. С. 155–165.

9. Гайдар С.І., Калужна Ю.В. Використання технологій Big Data у банківській діяльності. Майбутнє банкінгу: сучасні виклики та перспективи розвитку : матеріали II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, м. Київ, 15.06.2017. Київ : КНЕУ, 2017. С. 15–18.

10. Батаєв А.В. Перспективы внедрения облачных автоматизированных банковских систем в финансовых институтах. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 4. С. 404–413.

11. Іванченко Г.Ф. Сучасні перспективи хмарних СППР у банківській системі. Інфраструктура ринку. 2016. № 2. С. 361–364.

12. Зозульов О.В., Левченко М.О. Формування омніканальної збутової стратегії підприємства. Економічний вісник НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського». 2016. № 13.

13. Майорова Т.В. Банківські інновації як ключовий чинник розвитку банківської системи. Майбутнє банкінгу: сучасні виклики та перспективи розвитку : матеріали II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, м. Київ, 15.06.2017. Київ : КНЕУ, 2017. С. 79–81.

Електронні інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського // <http://www.nbuv.gov.ua>.

Офіційні сайти періодичної літератури:

<i>Назва журналу</i>	<i>Офіційний сайт</i>
Актуальні проблеми економіки	www.eco-science.net
Вісник НБУ	www.bank.gov.ua
Економіка і держава	www.economy.in.ua
Економіка України	www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/EkUk/index.html
Економіст	www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekonomist/index.html
Економічна теорія	www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/ET/index.html
Ефективна економіка	www.economy.nayka.com.ua

Офіційні сайти державних та міжнародних установ:

<i>Назва</i>	<i>Офіційний сайт</i>
Верховна Рада України	www.portal.rada.gov.ua
Кабінет Міністрів України	www.kmu.gov.ua
Міністерство економічного розвитку і торгівлі	www.me.gov.ua
Міністерство фінансів	www.minfin.gov.ua
Державна фіскальна служба України	www.tax.gov.ua
Державна служба статистики України	www.ukrstat.gov.ua
Національний Банк України	www.bank.gov.ua
Національний інститут стратегічних досліджень	www.niss.gov.ua
Центр перспективних соціальних досліджень	www.cpsr.org.ua
Антимонопольний комітет України	www.amc.gov.ua
Organization for Economic Cooperation and Development	www.oecd.org/std

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«БАНКІВСЬКА СИСТЕМА»

*Для студентів денної форми навчання
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»*

Автор-укладач

КОЛЕСНИК Ольга Олексіївна

*Надруковано в авторській редакції
з готового оригінал-макета*

Підписано до друку 05.11.2021.
Обсяг 2,5 друк. арк. Формат 60x88/16. Зам. № 1921/21
Наклад 100 прим.

Надруковано у ФОП Бондаренко М. О.
м. Одеса, вул. В. Арнаутська, 60
т. +38 0482 35 79 76
info@aprel.od.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців ДК № 4684 від 13.02.2014 р.